

‘Zoek de grens op’

Organisaties in de jeugdhulp, het onderwijs en de kinderopvang experimenteren al een tijdje met samenwerkingsvormen. Hoewel dat veel moois oplevert, gaat het niet vanzelf. Enkele tips van bestuurders over hoe de obstakels te overwinnen. ‘Durf buiten de paden te lopen.’

🔗 Annette Wiesman 📷 Istock

S

Stichting DAK kindercentra heeft een convenant met Stichting Jeugdformaat, waarin is afgesproken dat ze regelmatig kinderen opvangt die normaal in de jeugdhulpinstelling zitten. Stichting Jeugdformaat splitst haar eigen groepen zó op dat kinderen, die toe kunnen met minder uren specialistische zorg, deels naar de gewone opvang kunnen. Het gaat daarbij om kinderen met gedragsproblemen, die met extra specialistische hulp normaal op de opvang kunnen functioneren, legt DAK kindercentra-bestuurder Karen Strengers uit. ‘Deze kinderen krijgen ambulante begeleiding op de groep en profiteren zo bij ons van andere verworvenheden, zoals het groepsproces en de ontwikkeling van sociale vaardigheden. Een van de effecten van de samenwerking is dat de geboden zorgtrajecten minder intensief en ook korter zijn. En pedagogisch medewerkers van DAK en Jeugdformaat vinden de uitwisseling van expertise een waardevolle toevoeging aan hun kennis en vaardigheden.’ In totaal zijn er nu twaalf plekken bezet, verdeeld over drie locaties. Strengers: ‘Dit is wat je wilt:

alle kinderen een integraal aanbod doen zodat geen kind apart wordt gezet, maar terecht kan in hun eigen omgeving.’

Koers volgen

Allemaal hebben ze verschillende samenwerkingsvormen gevonden tussen jeugdhulp, onderwijs en kinderopvang: bestuurders Fawzia Nasrullah van jeugdhulporganisatie Youké, Karen Strengers van DAK kindercentra en Jack van de Logt van scholenstichting Conexus. Wat ze met elkaar gemeen hebben: de overtuiging dat dit de koers is die ze willen volgen – kinderen die extra aandacht nodig hebben extra ondersteunen, zodat ze zich zoveel mogelijk in hun eigen omgeving kunnen ontwikkelen.

Stapje verder

Youké Jeugd- & Opvoedhulp is constant aan het onderzoeken hoe ze haar specialistische kennis zoveel mogelijk dichtbij kan brengen. De medewerkers van de dagbehandeling komen naar opvang of school, voor observeren, begeleiden of coachen, vertelt Nasrullah. ‘Op elke plek is het anders, afhankelijk van de partij waarmee we samenwerken.’ Zo werkt Youké met GGD en kinderopvangorganisaties samen om vanuit de

kinderopvang vroegsignalering te verbeteren. ‘Het voordeel is dat je het consult kunt doen en meteen even kunt meekijken op de groep. We zijn nu aan het onderzoeken hoe we weer een stapje verder kunnen gaan. Zo zijn we in Utrecht bijvoorbeeld onze dagbehandeling deels aan het overdragen aan een VVE-groep. Daarbij is het de vraag: wat hebben ze nodig om onze rol over te nemen? Hoever kun je gaan?’ Van voorzieningen is het accent verschoven naar diensten. Youké’s jeughulpmedewerkers leveren kennis en kunde, en adviseren leerkrachten en pm’ers. Het mooie aan deze beweging is dat de zorg voor kinderen steeds meer genormaliseerd wordt, zegt de bestuurder. ‘Ook ouders vinden het prettig dat die zorg bereikbaar is en gegeven wordt via iemand die op een “normale” manier bij hun kind betrokken is – als pm’er of als leerkracht.’

Visie

Wel is het vaak een zoektocht hoe de caleidoscopische samenwerking precies vorm te geven. Welke rol krijgt iedereen toebedeeld? ‘Op IKC’s is het belangrijk dat de manager een visie heeft op de rol en de competenties van de verschillende sectoren’, zegt Nasrullah. ‘De visie moet aansluiten op die

van de gemeente: welke focus wil je in je kindcentra, en welke rol krijgen de sectoren daarin? Denk daarbij aan de verhouding tussen de rol van jeugdgezondheidszorg als signaleerder en doorverwijzer, en de jeugdhulp voor advisering en behandeling en hulpverlening. Wie krijgt een plek in het IKC, en hoe sluit dat aan op de buurtteams? En waar hebben professionals zelf behoefte aan?’

Rollen

Ook Conexus-bestuurder Jack van de Logt vindt duidelijkheid over de verschillende rollen belangrijk, vooral nu er een grotere verantwoordelijkheid rust op scholen en kinderopvangorganisaties. Zo weten leerkrachten niet altijd wanneer ze bij jeugdhulp moeten aankloppen, en wanneer bij wijkteams. ‘Bijeenkomsten in de regio kunnen daarbij helpen, zodat we el-

kaar in de wijk beter weten te vinden.’ Met steun van de gemeente Nijmegen en jeugdhulporganisatie Entrea biedt zijn organisatie op één van haar IKC’s een geïntegreerde schoolvorm aan, met een schoolteam waarin de jeugdhulpexpertise aanwezig is. ‘We werken met een ervaren jeugdhulpverlener die voor 22 uur bij ons werkt. Als een leerkracht zich zorgen maakt over een kind dat bijvoorbeeld geen contact maakt, gaan ze samen kijken wat er moet gebeuren. Door gesprekken of hulp binnen de school kunnen we zo voorkomen dat een kind alsnog in de jeugdhulp belandt.’ De resultaten zijn goed: sinds de invoering is doorverwijzing naar specialistische jeugdhulp met dertig procent gedaald. Enkele kinderen die totaal contactarm waren, leerden van de pedagogisch medewerker met succes hoe ze contact konden leggen en functioneren binnen de

groep. ‘Voor hetzelfde geld kregen de ouders een briefje mee en moesten ze naar weer een andere instantie’, zegt de bestuurder. ‘Dan zit je meteen in een heel ander circus. Als je het aanbod meer passend kunt maken, denk ik dat het kind gelukkiger is. En ontvankelijker voor onderwijs.’

Privacy

Belangrijkste aandachtspunt voor de school, vindt Van de Logt: de signalering van problemen. ‘We moeten steeds weer goed in de gaten houden of we de expertise hebben voor de interpretatie van de verschillende signalen. We hebben bijvoorbeeld geen kinderarts in huis, geen kinderpsychiater. Daarom moeten we goed weten waar de grenzen van onze expertise liggen.’ Ook heeft hij geleerd dat de positie van de jeugdzorgorganisatie in de samenwerking nauw luistert. Liever geen jeugdhulpmedewerkers die even komen langsvliegen om te vertellen hoe het zit en dan weer weggaan, maar collega’s die liefst deel uitmaken van het schoolteam. Ten slotte is er het probleem van de privacy, met na- >

‘Als je het aanbod meer passend kunt maken, denk ik dat het kind gelukkiger is’

me in IKC's: sommige kinderopvangcollega's voelen zich niet gemachtigd om informatie over kinderen door te geven aan de leerkrachten. 'Daarover kun je afspreken met ouders dat je bijvoorbeeld bij de overdracht naar school inzage geeft. Laten we met elkaar discussiëren over wat wel en niet kan. De privacywet biedt meer ruimte dan veel mensen denken. Af en toe moet je een beetje buiten de paden lopen. Je kunt ook denken: ik heb in ie-

der geval wel een kind geholpen; dan krijg ik maar een standje.'

Voet tussen de deur

Bij DAK kindercentra verbaasde men zich er afgelopen jaar nog over dat gereserveerde plekken voor jeugdhulpkinderen niet altijd gevuld waren. Wat bleek? Bij Jeugdformaat waren ze druk bezig met de veranderingen die de transitie jeugdzorg met zich meebracht, en de mensen van het wijkteam kenden de regeling met de kinderopvangorganisatie niet. 'Het zit hem soms dus in kleine dingetjes, heel veel hangt af van de mensen', zegt Strengers. 'Niet iedereen weet er altijd van. Daarom willen we meer bijeenkomsten organiseren, proactiever andere managers ontmoeten, zodat je van elkaar weet waar je mee bezig bent.'

Voet tussen de deur

Door de transitie gaat alles langzamer dan ze zou willen, constateert Strengers. 'Wij moeten in dat veranderingsproces onze voet tussen de deur zetten. Maar uiteindelijk hoeven we alleen maar te zeggen: hé, luister, deze kinderen kunnen ook naar de kinderopvang.' De kinderopvangorganisatie zal ouders, die thuiszitten met hun peuter die zorg nodig heeft, erop attenderen dat ze ook bij hen terechtkun-

nen. 'Mooi als het voortaan normaal is als ze bij het consultatiebureau zeggen: naar welke opvang kan dit kind gaan?' Tip van de bestuurder: voer een pilot uit – toch dé vorm waarin je deze samenwerking kunt uitproberen. En verwacht geen onmiddellijk effect, waar schuwt ze. 'Het gaat hier tenslotte om een dienst, en die moet je doorlopend afstemmen. Zorg voor goede en regelmatige evaluaties, maak compacte en haalbare doelen, en blijf veranderen.'

Lobby

Om de gemeente – verantwoordelijk voor de jeugdzorgbudgetten – te overtuigen van de voordelen, zullen die aannemelijk gemaakt moeten worden. Momenteel onderzoekt een adviesbureau de businesscase van DAK kindercentra voor integraal werken met jeugd: wat kost het, en wat bespaart het? In Den Haag zijn er potentieel 600 kinderen die met ondersteuning op de opvang terecht zouden kunnen. 'Bij een positieve uitkomst kunnen we misschien aanspraak maken op een structurele subsidie', zegt Strengers. Ook Nasrullah zorgt ervoor de voordelen in beeld te brengen. 'Als het rendement voordeliger uitvalt, toon je winst. Door deze integrale oplossingen neemt het aantal zorgverleners per kind af.'

Lange adem

De kunst is om ambtenaren al in de kiemfase mee te nemen, zegt Van de Logt. 'Je wil dat ze meedenken, niet dat ze er vanuit de beheerskant in gaan zitten. Gelukkig staat onze gemeente er voor open om meer in de preventiefesfeer te doen en zo dure zorg te voorkomen.' Bij Youké hebben ze geleerd om samen met hun partners vooral de goede voorbeelden te tonen. Het is een kwestie van lange adem, waarbij je steeds weer moet laten zien wat het oplevert, zegt Nasrullah. Daarnaast weet ze dat het goed werkt om ouders aan het woord laten, tijdens werkbezoeken. 'Begin bij kinderen en hun ouders; zij weten vaak als geen ander te vertellen wat ze nodig hebben. Er is niets overtuigender.' <

Congres Inclusie van het jonge kind

Karen Strengers, Fawsia Nasrullah en Jack van de Logt spreken op het congres 'Inclusie van het jonge kind' over hun ervaringen met de samenwerking tussen jeugdhulp, onderwijs en kinderopvang. Dit congres vindt plaats op 15 februari in Ede. Meer informatie en aanmelden: www.kinderopvangcongressen.nl.